

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN THỊ HỒNG NHUNG

THƠ TRIỆU KIM VẤN

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC

Thái Nguyên – 2014

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN THỊ HỒNG NHUNG

THƠ TRIỆU KIM VĂN

CHUYÊN NGÀNH: VĂN HỌC VIỆT NAM

MÃ SỐ: 60220121

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS Nguyễn Đức Hạnh

Thái Nguyên – 2014

LỜI CẢM ƠN

Với lòng kính trọng và biết ơn sâu sắc, em xin được gửi tới PGS.TS Nguyễn Đức Hạnh- người đã trực tiếp hướng dẫn, giúp đỡ em tận tình để em nghiên cứu hoàn thành luận văn.

Đồng thời, em cũng xin được bày tỏ lòng cảm ơn chân thành tới các thầy cô khoa Ngữ Văn, các thầy cô khoa sau ĐH, các thầy cô trong BGH trường ĐHSP, Đại học Thái Nguyên, các thầy cô Viện văn học, các thầy cô trường ĐHSP Hà Nội đã giảng dạy, tạo điều kiện thuận lợi và giúp đỡ em trong suốt quá trình học tập, nghiên cứu và hoàn thành luận văn khoa học.

Xin được cảm ơn nhà thơ Triệu Kim Văn- người đã giúp em có được những tư liệu quý báu để em nghiên cứu hoàn thành luận văn.

Cuối cùng, tôi xin được gửi lời cảm ơn tới gia đình, bạn bè, đồng nghiệp đã cổ vũ, động viên, giúp đỡ tôi trong quá trình làm luận văn này. Mặc dù đã có nhiều cố gắng nhưng bản thân nghiên cứu còn hạn chế, em rất mong nhận được sự góp ý của các thầy cô, bạn bè đồng nghiệp và những người quan tâm đến vấn đề đã được nghiên cứu trong luận văn này để công trình nghiên cứu của tôi được hoàn thiện hơn.

Tôi xin chân thành cảm ơn.

Thái Nguyên, tháng 4 năm 2014.

Tác giả

Nguyễn Thị Hồng Nhung

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đề tài “Thơ Triệu Kim Văn” là công trình nghiên cứu của riêng tôi và chưa được công bố trong bất kỳ một công trình nào khác dưới sự hướng dẫn của PGS. TS Nguyễn Đức Hạnh .

Tác giả

Nguyễn Thị Hồng Nhung

**Xác nhận
của khoa chuyên môn**

**Xác nhận
của người hướng dẫn khoa học**

PGS.TS Nguyễn Đức Hạnh

MỤC LỤC

	Trang
Trang bìa phụ.....	i
Lời cảm ơn.....	ii
Lời cam đoan	iii
Mục lục	iv
PHẦN MỞ ĐẦU	1
PHẦN NỘI DUNG	9
Chương 1: THƠ TRIỆU KIM VĂN TRONG NỀN THƠ DÂN TỘC THIỆU SỐ VIỆT NAM HIỆN ĐẠI	9
1.1. Tiểu sử và quan điểm sáng tác của Triệu Kim Văn	9
1.1.1. Tiểu sử của nhà thơ Triệu Kim Văn.....	9
1.1.2. Quan điểm sáng tác.....	10
1.2. Quá trình sáng tác và các giải thưởng.....	11
1.3. Thơ Triệu Kim Văn trong nền thơ dân tộc thiều số văn học Việt Nam hiện đại.....	12
1.4. Những yếu tố ảnh hưởng đến thơ Triệu Kim Văn	16
1.4.1. Bản sắc văn hóa dân tộc Dao.....	16
1.4.2. Truyền thống văn hóa - văn học quê hương Bắc Kạn.....	17
1.4.3. Hoàn cảnh riêng không may mắn của nhà thơ Triệu Kim Văn	19
Chương 2: HỆ THỐNG BIỂU TƯỢNG TRONG THƠ TRIỆU KIM VĂN	21
2.1. Khái quát về biểu tượng và biểu tượng trong thơ.....	21
2.1.1. Khái quát về biểu tượng.....	21
2.1.2. Biểu tượng trong thơ.....	23
2.2. Hệ thống biểu tượng trong thơ Triệu Kim Văn.....	27
2.2.1. Biểu tượng Đất trong thơ Triệu Kim Văn.....	27
2.2.2. Biểu tượng Nước trong thơ Triệu Kim Văn.....	37
2.2.3. Biểu tượng Lửa trong thơ Triệu Kim Văn	45

Chương 3: GIỌNG ĐIỆU VÀ NGÔN NGỮ NGHỆ THUẬT TRONG THƠ TRIỆU KIM VĂN.....	54
3.1. Giọng điệu nghệ thuật trong thơ Triệu Kim Văn	54
3.1.1. Khái quát về giọng điệu nghệ thuật	54
3.1.2. Đặc điểm giọng điệu nghệ thuật trong thơ Triệu Kim Văn.....	58
3.2. Ngôn ngữ nghệ thuật trong thơ Triệu Kim Văn.....	71
3.2.1. Khái quát về ngôn ngữ nghệ thuật.....	71
3.2.2. Đặc điểm ngôn ngữ nghệ thuật trong thơ Triệu Kim Văn.....	74
PHẦN KẾT LUẬN	85
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	88

PHẦN MỞ ĐẦU

1. Lí do chọn đề tài

1.1. Tạo nên diện mạo văn học Việt Nam hiện đại có sự đóng góp không nhỏ của văn học dân tộc thiểu số Việt Nam nói riêng, thơ ca dân tộc thiểu số Việt Nam nói chung. Nếu ví nền thơ ca Việt Nam hiện đại như một vườn hoa trăm hồng ngàn tía thì thơ ca dân tộc thiểu số là những bông hoa rừng với những hương sắc riêng. Có thể nói, cách mạng tháng Tám năm 1945 thành công là một bước ngoặt vĩ đại trong lịch sử dân tộc, khai sinh ra nước Việt Nam dân chủ cộng hòa, đồng thời khai sinh ra một nền văn hóa mới, trong đó đã làm phục sinh vốn văn hóa truyền thống của các dân tộc thiểu số, thúc đẩy và làm nảy nở nhiều tài năng văn học dân tộc thiểu số. Tuy xuất hiện muộn và phát triển chậm hơn so với bước tiến của văn học hiện đại Việt Nam, nhưng văn học các dân tộc thiểu số thời kì hiện đại, trong đó có thơ ca, đã có những vận động và phát triển nhanh chóng. Bên cạnh sự phát triển của thơ ca dân tộc Tày, Thái, Mông ...thơ ca dân tộc Dao tuy chưa có một đội ngũ các nhà thơ đông đảo nhưng đã có “*một vị trí nhất định trong đời sống thơ ca các dân tộc thiểu số Việt Nam*”[45.353]. Nghiên cứu thơ ca dân tộc Dao là một việc làm cần thiết để góp phần vào việc hoàn chỉnh bức tranh thơ ca dân tộc thiểu số Việt Nam.

1.2. Đóng góp và ghi dấu vào sự phát triển của thơ ca hiện đại dân tộc Dao, bên cạnh nhà thơ Bàn Tài Đoàn là tên tuổi của nhà thơ Triệu Kim Văn - người kế tục xứng đáng “*Bó đuốc sống*” [45.354] của dân tộc này. Tuy vị trí của thơ ca Triệu Kim Văn là quan trọng trong thơ ca dân tộc Dao, nhưng cho đến nay, việc nghiên cứu thành tựu sáng tác của Triệu Kim Văn chưa được tiến hành một cách thỏa đáng. Đây vẫn còn là một khoảng trống, một mảng thiếu hụt cần được bù đắp. Nó là một việc làm cần thiết để có cái nhìn toàn cảnh về diện mạo thơ ca dân tộc Dao.

1.3. Văn học các dân tộc thiểu số đã góp phần tạo nên diện mạo của nền văn học Việt Nam – một nền văn học phong phú và giàu bản sắc, nhưng trong nhiều năm qua văn học các dân tộc thiểu số Việt Nam vẫn chưa thực sự thu hút sự quan tâm chú ý đúng mức của giới nghiên cứu, phê bình nói chung, của một số cấp ngành nói riêng, trong đó có ngành GD&ĐT. Vì thế, các công trình nghiên cứu, sưu tầm, phê bình văn học..., các sách giáo khoa, giáo trình viết về văn học các dân tộc thiểu số nói chung vẫn trong tình trạng thừa thớt. Trong đó, mảng văn học địa phương đưa vào giảng dạy trong nhà trường đến các cấp học (Trung học phổ thông, trung học cơ sở), giáo trình cho văn học địa phương còn thiếu thốn. Qua việc nghiên cứu đề tài “Thơ Triệu Kim Văn”, chúng tôi hy vọng sẽ bổ sung được một tư liệu bổ ích cho công tác giảng dạy văn học địa phương Bắc Kạn nói riêng và văn học thiểu số Việt Nam nói chung.

1.4. Trong khoảng hai mươi năm qua (Từ những năm 90 của thế kỷ trước tới nay), văn học các dân tộc thiểu số Việt Nam đã có được những thành tựu đáng ghi nhận, nhưng sự chững lại của thơ dân tộc thiểu số trong những năm gần đây đặt ra những vấn đề quan thiết: Mối quan hệ giữa truyền thống và hiện đại trong thơ dân tộc thiểu số; Sự mai một của bản sắc dân tộc thiểu số trong cuộc sống hiện đại hôm nay; Vấn đề viết bằng tiếng mẹ đẻ và đối tượng độc giả của nó; Viết bằng tiếng Việt và yêu cầu chuyển tải cách cảm, cách nghĩ, lối nói, lối diễn đạt của người miền núi... Qua việc nghiên cứu đề tài “Thơ Triệu Kim Văn”, chúng tôi mong muốn góp câu trả lời cho rất nhiều vấn đề đã – đang được đặt ra và còn để ngỏ trên đây.

1.5. Các nhà nghiên cứu văn học ở Trường Đại học sư phạm - Đại học Thái Nguyên đang tiến hành tổ chức biên soạn cuốn giáo trình văn học dân tộc thiểu số văn học Việt Nam hiện đại để phục vụ cho việc giảng dạy ở cấp Đại học, sau ĐH đề tài “Thơ Triệu Kim Văn” nếu thực hiện thành công, chúng tôi hy vọng sẽ có một tài liệu tham khảo bổ ích cho công tác dạy và học phần văn

học thiếu số nói riêng và trong chuyên ngành văn học nói chung ở các trường đại học ngành Sư phạm.

2. Lịch sử vấn đề:

So với việc nghiên cứu văn học Việt Nam hiện đại nói chung thì những nghiên cứu dành cho mảng văn học dân tộc thiểu số còn ở mức độ khiêm tốn. Trong bối cảnh đó, trong số các bài nghiên cứu, phê bình thơ ca dân tộc thiểu số Việt Nam hiện đại, việc nghiên cứu thơ của Triệu Kim Văn còn rất ít ỏi, thưa thớt. Một số bài viết và công trình đã có những tìm hiểu, đánh giá về một số phương diện trong thơ Triệu Kim Văn ở những mức độ khác nhau.

Trong cuốn chuyên luận *Văn học dân tộc thiểu số Việt Nam thời kỳ hiện đại - Một số đặc điểm* (PGS. TS Trần Thị Việt Trung - TS Cao Thị Hảo **đồng chủ biên**), các tác giả đã có những nhận diện khái quát và chỉ ra một đặc điểm quan trọng trong thơ Triệu Kim Văn: “*Yếu tố tâm linh hòa quyện trong sự ước muốn hồn nhiên, chất phác – phản ánh mối quan hệ giữa con người với thiên nhiên thật gần bó, hài hòa. Đây cũng là nguồn sức mạnh để giúp con người miền núi gần gũi, chan hòa với thiên nhiên và sản xuất tích cực hơn*” [45.210].

Trong cuốn sách *Bản sắc dân tộc trong thơ các dân tộc thiểu số Việt Nam hiện đại* (PGS. TS Trần Thị Việt Trung **chủ biên**), các tác giả đã có những nhận định về đặc trưng phong cách mang tính đóng góp của thơ Triệu Kim Văn, vẫn mang những nét truyền thống của văn hóa Dao, nhưng đã có sự hiện đại, đổi mới để tạo nên nét riêng: “*Được thừa hưởng những giá trị văn hóa đầy bản sắc của dân tộc Dao, Triệu Kim Văn đã cất lên một tiếng thơ, một giọng Páo dung mới tươi rói, đầy sức trẻ và ngôn ngôn sức sống... Bằng sự thể hiện linh hoạt trong hình thức thể loại, sự mới mẻ và đầy sáng tạo trong cách cảm, cách nghĩ, cách diễn đạt, Triệu Kim Văn đã phần nào tiếp cận và hòa nhập với đời sống thơ ca đương đại cũng như hòa mình với dòng hải lưu thơ ca các dân tộc thiểu số Việt Nam vốn đã rất phong phú và giàu bản sắc*” [46.354].

Trong cuốn sách *Hoa văn thổ cảm*, tác giả Lò Ngân Sủn đã chỉ ra chất dân tộc hòa quyện hiện đại trong thơ Triệu Kim Văn. Tác giả khi bình về một số bài thơ của Triệu Kim Văn đã rất tinh tường và sâu sắc để đưa ra đánh giá: “*chất dân ca, dân dã của điệu Páo dung đã được hòa quyện vào trong hơi thở hiện đại, cái dân tộc đã được hòa nhập vào nhân loại, với một giọng điệu khá hào hoa, phong nhã, với một lối kết cấu, bố cục tự do, tung tẩy, phóng khoáng*” [33.55].

Luận văn thạc sĩ khoa học Ngữ Văn *Văn học Bắc Kạn từ 1945 đến nay* của Hoàng Thị Dung đã có những đánh giá khái quát về nền văn học Bắc Kạn, trong đó có đánh giá về một số đặc điểm nổi bật trong thơ của các tác giả như Nông Quốc Chấn, Nông Minh Châu, Triệu Kim Văn...Luận văn đã nhận định “*Là cây bút Dao nổi tiếng, tiêu biểu chỉ đứng sau Bàn Tài Đoàn- một cây bút trụ cột đầu tiên của thơ ca người Dao... Ông xứng đáng được trân trọng, những tác phẩm của ông luôn là niềm tự hào của nền văn học Bắc Kạn hôm nay*” [7.131]

Khóa luận tốt nghiệp *Thơ dân tộc Dao từ Bàn Tài Đoàn đến Triệu Kim Văn* của tác giả Phùng Thị Thuận khảo sát khá công phu, từ đó có cái nhìn đối sánh để chỉ ra sự vận động phát triển của thơ Dao, trong đó thơ Triệu Kim Văn được đặt vào vị trí một chủ thể quan trọng của tiến trình vận động phát triển ấy: “*Nếu nhà thơ Bàn Tài Đoàn được ví là cây cao bóng cả của thơ Dao, thì Triệu Kim Văn chính là người tiếp tục vun trồng để cho bóng cây thơ ca dân tộc Dao mãi mãi xanh tươi*” [38.25]; “*Nhà thơ Bàn Tài Đoàn là người đã đặt nền móng cho thơ dân tộc Dao thời kì trước cách mạng tháng Tám. Còn trong thời kì hiện đại, nhà thơ Triệu Kim Văn là người kế thừa và phát triển thơ Dao. Thơ của hai ông đã phản ánh rất chân thực và sinh động cuộc sống của dân tộc Dao, nó tồn tại như một món ăn tinh thần không thể thiếu đối với đồng bào Dao*” [38.86].